

// Труды Одес. Гос. Ун-та им. И.И. Мечникова. Сер. биол. наук. – 1955. – Вып. 7. – С. 29–39.

7. Горлова Н. Світове ім'я: до 50-річчя з дня смерті Й.К. Пачоского / Н. Горлова // Новий день. – 1992. – С. 23–33.

8. Дерюжина А. Дослідник природи Херсонщини: Й.К. Пачоский / Алла Дерюжина // Гривна: суботній випуск. – 2004. – 10 грудня (№50). – 96 с.

9. Дерюжина А. Засновник Херсонського природничо-історичного музею / Алла Дерюжина // Вгору. – 2002. – 12 грудня. – С. 7.

10. Кондратьева Н.В. Первичная продукция и некоторые аспекты физиологии планктонных водорослей / Н.В. Кондратьева, З.З. Финенко // Проблемы морской биологии. – Киев: Наук. думка, 1971. – С. 179–183.

11. Крицька Л.І. Гербарні колекції в природничих музеях, їх значення для наукової та науково-просвітницької діяльності / Л.І. Крицька, О.А. Коваленко // Практичні питання природничої музеології: Матеріали III науково-практичної конференції, 24–25 жовтня 2013 р. Київ. – 2013. – 80 с.

12. Пачоский И.К. Очерк флоры окрестностей г. Переяслава Полтавской губернии / Йосиф Конрадович Пачоский. – К., 1893. – 79 с.

13. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. – Ф.707. Управління Київським учбовим округом. – Оп.42. – Spr.48. Листи.

14. Шмальгаузен И.Ф. Флора юго-западной России, т.е. губерний: Киевской, Вольнской, Подольской, Полтавской, Черниговской и смежных областей / И.Ф. Шмальгаузен. – К.: Тип. Ун-та св. Владимира, 1886. – 783 с.

15. Червона книга України. Рослинний світ. – К.: Укр. енцикл., 1996. – 610 с.

16. Чопик В.І. Редкие и исчезающие растения Украины / В.І. Чопик. – К.: Наук. думка, 1978. – 216 с.

17. Чопик В.І. Гербарій. Історія створення та функціонування / В.І. Чопик, Т.Я. Мякушко. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 130 с.

References

1. Agas'yeva N.A. Biologicheskaya mysl' v Moldovii vtoroy poloviny XIX v. / N.A. Agas'yeva. – Kishenev: Shtiintsy, 1984. – 174 s.

2. Arkhiv Kherson's'koho krayeznavchoho muzeyu MF – 7 "Kherson's'ka flora".

3. Barbarych A.I. Herbariy I.F. Shmal'hauzena – zavershal'nyy etap florystychnykh doslidzhen' XIX st. na pivdni Rosiyi / A.I. Barbarych, N.A. Kazans'ka // Ukr. bot. zhurn. – T.18. – №6. – S.376–379.

4. Boyko M.F. Gerbariy I.K. Pachoskogo v Khersonskom kraevedcheskom muzei / M.F. Boyko, N.I. Gorlova // Bot. zhurn. – 1984. – T.71. – №1. – S.85.

5. Bondarenko O. Ridkisi ta znykayuchi vydy Odeshchyny u herbarnykh kolektsiyakh ONU im. I.I. Mechnykova / O. Bondarenko, S. Kovalenko // Introduktsiya ta zbrezhennya roslynnoho riznomannit'ya. – 2009. – №22–24. – 102 s.

6. Gol'd T.M. Vladimir Ippolitovich Lipskiy / T.M. Gol'd // Trudy Odes. Gos. Un-ta im. I.I. Mechnykova. Ser. biolog. nauk. – 1955. – Vyp.7. – S.29–39.

7. Horlova N. Svitove im'ya: do 50-rihchya z dnya smerti Y.K. Pachos'koho / N. Horlova // Novyy den'. – 1992. – S.23–33.

8. Deryuzhyna A. Doslidnyk pryrody Khersonshchyny: Y.K. Pachos'kyu / Alla Deryuzhyna // Hryvna: subotniy vypusk. – 2004. – 10 hrudnya (№50). – 96 s.

9. Deryuzhyna A. Zasnovnyk Kherson's'koho pryrodnycho-istorychnoho muzeyu / Alla Deryuzhyna // Vhoru. – 2002. – 12 hrudnya.

10. Kondrat'yeva N.V. Pervichnaya produktsiya i nekotorye aspekty fiziologii planktonnykh vodorosley / N.V. Kondrat'yeva, Z.Z. Finenko // Problemy morskoy biologii. – Kiev: Nauk. dumka, 1971. – S.179–183.

11. Kryts'ka L.I. Herbarni kolektsiyi v pryrodnych muzeyakh, yikh znachennya dlya naukovoї ta nauково-prosvitnyts'koyi diyal'nosti / L.I. Kryts'ka, O.A. Kovalenko // Praktychni pytannya pryrodnychoї музеології: Materialy III nauково-praktychnoyi konferentsiyi, 24–25 zhovtnya 2013 r. Kyiv. – 2013. – 80 s.

12. Pachoskiy I.K. Ocherk flory okrestnostey g. Pereyaslavlya Poltavskoy gubernii / Yosif Konradovich Pachoskiy. – K., 1893. – 79 s.

13. Tsentral'nyy derzhavnnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny, m. Kyiv. – F.707. Upravlinnya Kyiv's'kym uchbovym okruhom. –

Op.42. – Spr.48. Lysty.

14. Shmal'gauzen I.F. Flora yugo-zapadnoy Rossii, t.e. guberniy: Kievskoy, Volynskoy, Podol'skoy, Poltavskoy, Chernigovskoy i smezhnykh oblastey / I.F. Shmal'gauzen. – K.: Tip. Un-ta sv. Vladimira, 1886. – 783 s.

15. Chervona knyha Ukrayiny. Roslynnyy svit. – K.: Ukr. entsykl., 1996. – 610 s.

16. Chopik V.I. Redkie i ischezayushchie rasteniya Ukrainy / V.I. Chopik. – K.: Nauk. dumka, 1978. – 216 s.

17. Chopyk V.I. Herbariy. Istoriya stvorennya ta funktsionuvannya / V.I. Chopyk, T.Ya. Myakushko. – K.: Fitosotsiotsentr, 1999. – 130 s.

Truskavetska I. Ya., candidate of historical sciences, senior lecturer in biology and teaching methods, State University "Pereyaslav-Khmelnytsky Pedagogical University named Gregory Skovoroda" (Ukraine, Pereyaslav-Khmelnytsky), irina-truskaveckaya@ukr.net

The value herbarium collections development biological science the territory of Ukraine (second half of XIX – early XX century)

This article discusses the importance of herbarium specimens for scientific and educational activities of biological science. Identified herbarium collections in natural museums, herbarium specimens analyzed J.K. Pachosky stored at the Institute of Botany (KW), including the collection of I.F. Schmalhausen reflected biodiversity fitobioty separate territories of Ukraine in the second half of XIX – early XX century; found rare plant species listed in the Red book of Ukraine study area.

Keywords: J. K. Pachosky, flora, herbarium, plants, flora, botany, floristic, geobotanical studies, the collection expedition province.

Трускавецкая И. Я., кандидат исторических наук, ст. преподаватель кафедры биологии и методики обучения, ГВУЗ "Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды" (Украина, Переяслав-Хмельницкий), irina-truskaveckaya@ukr.net

Значение гербарных образцов в развитии биологических наук на территории Украины (вторая половина XIX – начало XX в.)

Рассматривается значение для научной и научно-просветительской деятельности биологической науки. Определены гербарные коллекции в естественных музеях, проанализированы гербарные образцы И.К. Пачоского, хранящихся в Институте ботаники им. М. Холодного НАН Украины (KW), в том числе в коллекции И.Ф. Шмальгаузена, отражено биоразнообразие фитобиоты отдельных территорий Украины во второй половине XIX – начале XX в.; выяснено редкие виды растений занесенных в Красную книгу Украины исследуемого периода.

Ключевые слова: И. К. Пачоский, флора, гербарий, растения, флора, ботаники-флористы, геоботанические исследования, коллекция, экспедиция, губернии.

* * *

УДК 329(477)

Бегей І. І.

кандидат політичних наук, докторант, доцент кафедри суспільних дисциплін Львівського інституту банківської справи, Університет банківської справи НБУ (Україна, Львів), oleg-muravskiy@ukr.net

УКРАЇНЬСЬКА ЛІВИЦЯ ГАЛИЧИНИ

У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД ХХ СТ.:

ЦЕРКОВНО-РЕЛІГІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ

В історико-політологічному дискурсі проаналізовано ставлення українських партій лівого спрямування (Комуністична партія Східної Галичини, Комуністична партія Західної України, Сель-Роб, Українська соціал-демократична партія, Українська радикальна партія, Українська соціалістично-радикальна партія, Українська партія праці) до церковно-релігійних інституцій Другої Речі Посполитої. Зокрема охарактеризовано програмно-ідейні положення лівих партій у церковно-релігійній сфері, визначено їх відношення до Греко-католицької та Римско-католицької церков, політики уряду щодо викоринення православ'я на етнічно українських землях. Доведено, що партії соціалістичного спектру (НРП-УСРП) несправно ставилися до церкви та духовенства, проте позитивно оцінювали роль релігії в житті людини, тоді як комуністична течія української лівиці (КПЗУ, Сель-Роб та ін.) поширювала атеїстичні переконання, які базувалися на марксистсько-ленінському світогляді.

Ключові слова: українські ліви, церква, релігія, партія, політична програма.

Українська лівиця в Галичині у міжвоєнний період ХХ ст. була роз'єднана ідейно, організаційно та перебувала у постійному взаємному поборюванні.

Збірник наукових праць "Гілея: науковий вісник"

Спільних точок перетину у комуністичної та соціалістичної течії української лівіці (крім негативного ставлення до політичної системи Другої Речі Посполитої) було надзвичайно мало. Одна із них – негативне ставлення до церкви та її інституцій.

Релігійні аспекти у діяльності української лівіці Галичини – малодосліджена проблема в українській політології. Її окремі аспекти вивчалися українськими та польськими дослідниками в контексті значно ширших проблем. Мета статті – охарактеризувати програмно-ідеологічні положення партій лівого спектру у церковно-релігійній сфері та проаналізувати практичний досвід їх діяльності.

На початку 1920-х рр. у Галичині значної популярності набули комуністичні гасла. Партії цього ідеологічного спрямування (Комуністична партія Східної Галичини (КПСГ), Комуністична партія Західної України (КПЗУ), а згодом – Українська соціал-демократична партія (УСДП) та Сель-Роб) в умовах польського владного режиму сповідували атеїстичні переконання, проте через переслідування влади не могли поширити свій вплив серед населення регіону. Одним з найголовніших завдань цих партій було піднесення партійної свідомості, поглиблення “марксистського світогляду в рядах”. “До цього часу [1925 р. – І.Б.] справа партосвіти серйозно відставала, тому що партія основну увагу зосереджувала на організаційному зміцненні”, – відзначали комуністи [1, арк. 9].

У практичній роботі комуністи керувалися творами Маркса-Енгельса-Леніна. Останній, зокрема, у праці “Соціалізм і релігія” відзначав, що “релігія повинна бути оголошена приватною справою – цими словами передають звичайно ставлення соціалістів до релігії... Державі не повинно бути діла до релігії, релігійні громади повинні бути зв’язані з державною владою. Кожен повинен бути цілком вільний сповідувати яку завгодно релігію або не визнавати ніякої релігії, тобто бути атеїстом, яким і буває звичайно кожен соціаліст...” [2, с. 133].

У 1925 р. комуністи посилили “зв’язки з масами” і створила всі необхідні умови для “поглиблення марксистської свідомості її членів”. “Політика пролетаріату є науковою політикою, – відзначали представники Сель-Робу. – Спирається вона на законах, що кермують суспільством, законах, які відкрив нам К.Маркс. Без вивчення тих законів, без вивчення марксизму не може бути мови про здібність партії руководити політикою пролетаріату і відповідати за успіх класової пролетарської боротьби. Оволодіти зброєю марксизму – мусить стати одним з найголовніших завдань найближчої нашої роботи” [1, арк. 9]. Проте, висока релігійність населення Західної України, незначні впливи комуністичних сил на суспільно-політичні процеси у другій половині 1920-х рр., що пояснюється, з одного боку, згортанням українзації на Наддніпрянщині, з іншого, – посиленням впливу національно-державницьких сил у Галичині, не дозволили КПЗУ, Сель-Робу реалізувати програмні положення у церковно-релігійній сфері.

Значно більше зацікавлення викликає церковно-релігійна програма Української радикальної партії (УРП), Української соціалістично-радикальної партії

(УСРП) та Української партії праці (УПП). Остання, на відміну від соціалістів-радикалів, стояла на позиціях віротерпимості. У статті “До слів митрополита Шептицького” відзначено: “Ми до релігійних справ не чіпаємося. Виступаємо тільки проти тих духовних, які використовують своє становище священика і лучаться в святий чи такий спосіб з ворогами народу. Ми в також противні релігійній війні між католицизмом а православним. Нехай собі існує і розвивається одно і друге, щоб тільки на користь народу. Але щодо православ’я, то будемо рішучо поборювати всякі спроби поляків, щоби з українського православ’я зробити собі слугу своєї політики, як також будемо поборювати всяке москвофільсько-цареславне баламуцтво православних духовних. Українські православні священики повинні всі як один бути щирими українцями і забути всяке російське царство і польське москвофільство... Щодо української греко-католицької церкви в Галичині, то не можемо мовчати, коли бачимо, що чужі сили запрягають нашу католицьку церкву як народню суспільну установу до воза своїх ріжних інтересів і поганяють як хочуть. Не можемо мовчати, коли бачимо, що чужі сили упосліджують наш народ під оглядом церковних свобод, коли заводять в національно-церковнім життю повний застій і мертвечину, коли з української католицької церкви в Галичині роблять знаряддя своєї політики” [3, с. 1].

Таким чином, УПП констатувала, що виступає “противником нахабної пропаганди одного віросповідання на шкоду другого” і “не хоче допустити до віроісповідної боротьби, котра і національно-політично роздвоїла би український народ, та унеможливила би успішну боротьбу за краще завтра цілого народу” [4, с. 1].

На практиці представники УПП поширювали конфронтацію на релігійному ґрунті, у підсумку – “майже загал духовенства, не лиш станув проти нашої партії, але й проти неї став баламутити народ. Деякі священики, а є їх чимало, ту свою роботу проти нас робили дуже нечесними способами, злочинно надуживаючи свою душпастирську владу: в церковних брацтвах, на проповідниці, при сповіді, взагалі при виконанню всіх душпастирських обов’язків” [4, с. 1].

Чимало критики представників УПП викликала політична лінія прихильника українсько-польського порозуміння єпископ Г.Хомишина, який вів переговори із Станіславівським воєводою. Г.Хомишин і у 1920-х рр. викликав відверте роздратування серед значної частини української громадськості [5, с. 14]. Не менше критики УПП спрямувало на Українську Християнську організацію та її керівників, особливо – О. Назарука [6, с. 1].

Як уже зазначалося, УПП, як зрештою й соціалісти-радикали, критикувала утворення православної церкви під патронатом Польської влади. “То правда, що таке “польське” православіє для українців у Галичині тепер шкідливе, бо його ширять під опікою поляків москвофільські батюшки, які кажуть, що українці і росіяне, то всьо равно”, – заявляли представники УПП [7, с. 1]. Крім духовенства ГКЦ, УПП критикувала т.зв. “сетантські церкви і спільноти” [7, с. 1].

Толерантне ставлення до релігії демонстрували радикали. Основи їх церковно–релігійної платформи сформувалися під впливом І.Франка, який відзначав: “Погляньмо докладно! В що вірить наш народ? Скажете: він вірить в Бога. Певна річ, але не менше певна також, що вірить і в чорта... і в чари в відьми і в хмарників та ворожок, і що низька, поганська віра є у нього властивою, практичною вірою, тобто тою, котра знаходить застосування в тисячних випадках практичного життя...” [8, с. 4].

З цих причин, відзначали радикали, партія “яко політична хлопська партія не вдається в релігійні справи, значить не виступає ані проти релігії ані за нею, полишаючи справу релігійного виховання тим, котрі до цього з уряду приставлені. Та про те радикали не зрікаються права від часу до часу сказати тим релігійним при ставникам правду в очі, коли вони замість виховувати народ в правдивій релігійності, впоюють в нього ненависть, погорду та воронування до інших, найблищих братів за те тільки, що ті держаться іншої політики, ніж панотчик” [8, с. 4].

Більше того, “радикали ніколи не виступають і не виступали ані проти віри в Бога, ані проти жадної основи правдивої релігійності. Протинно, до всіх людей широ релігійних, а затим чесних і не фарисеїв, радикали мають глибоке пошанування, тим більше, що таких людей в наших часах дуже не багато. Так само не виступали і не виступають радикали проти головних установ церковних, проти церковних тайн і обрядів, а тільки виступали і виступають і будуть виступати завжди проти надуживання тих установ і обрядів до визискування, обдирання і отуманювання народа” [8, с. 4].

Радикали критикували опонентів, які невірно трактували їх релігійну програму. “Коли вірити більшій часті українських газет, то повстання радикальної партії було найбільшим нещастям для нашої галицької України за останніх 30 літ, – відзначали вони. – Нещастя було в тім, що та партія завела, мовляв, роздвоєння між селянством і отцями духовними і через те підкопала головну основу українського народного розвою. Радикальна партія почала юдити народ проти попів, а тим самим і проти церкви і тим причиняється до винародовлення Українців, бо українська народність найсильніше опирається на церкві, а церква стоїть на нашій патріотичнім духовенстві” [8, с. 4].

Радикали звинувачували українське духовенство, яке “само повірило тим балаканням, признало радикалів своїми найгіршими ворогами й виповіло їм війну не на життя, а на смерть. Радикали зробилися в очах наших попів якимись Татарями, песиголовцями, що грозяться з’їсти все попівське насіння з корінням. Про небезпеку радикального нашествія говориться в приватних товариствах, при картах і при вині, на соборчиках і на прилюдних зборах, на проповідях і на місіях” [9, с. 4].

“Навіть якби то була правда, – продовжували вони, – що радикали бунтують народ проти попів, то чи випливає з того, що вони бунтують його проти церкви і проти віри? Чи попи самі є церква? Ні, вони є тільки слуги церкви, а церква – то є всі вірні, отже і ті самі радикали. Чи коли я говорю, що чийсь слуга є кепський, я тим самим бунтую проти господаря? Здається, що це очевидна дурниця, а прецінь такі дурниці повторяють

різні покликані й непокликані оборонці нашого попівства... І як би ще ота нагінка за радикалами була спричинена правдивою вірою, правдивою релігійністю у наших попів! Власне протинно! О скільки їх знаємо, значна частина їх сама ні в що не вірить, сама живе без релігії в душі, кормиться тільки голим обрядом” [9, с. 4].

Утворення УСРП (1926 р.) не змінило ідеології радикалів. Соціалісти–радикали констатували, що негативно ставляться не до релігії, а до церкви. Представники УСРП відзначали, що “в агітаційних цілях викрикують проти нас, що радикали поставили собі як ціль нагінку на попів і боротьбу з вірою. Очевидно це неправда, бо до віри ми цілком не мішаємося, хоч з другої сторони побороємо всякі забобони і їх наслідки, а проти управи церкви і духовенства тільки за те виступаємо, що вони сили і впливів, які на протязі віків досталися їм навіть не самим їх трудом, не повертають у користь народу. Найболючіше воно в теперішню пору, коли по програній війні ми мусимо одродитися від споду до верхів на всіх ділянках приватного і прилюдного життя. Отож і церква і духовенство повинні би на змінених підставах станути до праці: до будови нової України [10, с. 3].

Соціалісти–радикали констатували, що вважають “релігію за приватну справу людей і як хто собі вірить – хай і вірить. Однак не можна мовчати, коли бачиться наслідки такого релігійного розеднання людей, та коли стає ясно, що те розеднання використовують вороги для політичних цілей. Українське селянство витрачує свої сили в боротьбі за такі дрібниці, що в житті щоденному не уявляють ніякої вартості, а забувають, що є важніші справи, за які справді варто постояти і боротися” [11, с. 6].

Ідеолог УСРП М.Стахів констатував, що “прийняття християнства в нашій старій Русі–Україні має всестороннє значіння: чисто релігійне, культурне й політичне” [12, с. 2]. Не зосереджуючи особливої уваги на політичному аспекті події, він відзначав її важливе культурне значення: “Саме релігійне похристиянщення мало велике позитивне культурне значення для нашої нації, втягуючи її в круг світових культурних інтересів” [12, с. 2].

Проте, відзначаючи надзвичайно важливе значення релігії для культурного розвитку українських земель, ідеолог партії наголосив, що “її вплив на розвиток нашого національного життя не у всім і не завсіди був позитивним” [12, с. 2]. Політик відзначав недоліки греко–католицької церкви, її вплив на суспільно–політичні процеси у новітній період історії України, показав “усю шкідливість” взаємозв’язку “політика–церква–релігія” для українського громадянства. “Усі ті відемні наслідки, розуміється, не дотикаються морально–релігійної науки Ісуса і не впливають з неї, а є вони чисто суспільними явищами старої візантійської традиції”, – констатував він [12, с. 2].

Обурення радикалів викликав факт домінуючого становища римо–католицької церкви, адже у Конституції Другої Речі Посполитої (1921 р.) передбачалося, що РКЦ буде керуватися власними законами. Однак, відносини між державою та Церквою в подальшому мали бути відрегульовані спеціальним

конкордатом з Ватиканом [13, с. 100–101], який власне і був підписаний 10 лютого 1925 р. і забезпечив Католицькій церкві широку автономію. Також соціалісти–радикали нещадно критикували єпископів ГКЦ за “сприяння утискам православної церкви”, та “відсутність підтримки національно–культурних процесів у краї” [14, с. 138]. “Мета в клерикалів остала та сама: не випустити хлопа зі своїх рук і як найбільше благ використати від можних світа цього за свій вплив на народноє душу”, – відзначали соціалісти–радикали [15, с. 2].

Порівнюючи соціалістичний і капіталістичний уклад у ставленні до релігії, соціалісти–радикали однозначно констатували: “Людина, перед якою лежать два шляхи: гинути в капіталізмі з голоду, але спасти душу, і навпаки, врятувати своє життя й людей соціалізмом, хоч би проти цього був сам папа – піде за соціалізмом. Бо ж соціалістичні партії є байдужі до віри своїх членів...” [16, с. 2].

Таким чином, представники лівих політичних партій Західної України негативно ставилися до релігії, проте зважаючи на релігійність місцевого населення були змушені адаптувати програмні принципи до реалій часу. Існували також суттєві відмінності між соціалістами та комуністами. Перші критикували релігійні догми виходячи із національних принципів (критика “польського костелу”, угодовства окремих греко–католицьких єпископів тощо), другі – керувалися працями класиків марксизму–ленінізму, які заперечували необхідність релігійності суспільства.

Список використаних джерел

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф.6. – Оп.1. – Спр.94.
2. Ленін В. Соціалізм і релігія / В.Ленін // Повне зібрання творів. – К.: Політвидав України, 1970. – Т.12. – 539 с.
3. До слів митрополита Шептицького // Праця. – 1928. – 1 липня. – С.1.
4. Віз і перевіз. УПП і духовенство // Праця. – 1928. – 8 квітня. – С.1.
5. Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно–церковного і громадсько–політичного діяча / О.Єгрешій. – Івано–Франківськ: Нова зоря, 2006. – 168 с.
6. Християнство, чи Назаруківство? // Праця. – 1928. – 10 грудня. – С.1.
7. Гей, до школи, школярі! // Праця. – 1928. – 26 серпня. – С.1.
8. Франко І. Радикали і релігія / І.Франко // Громадський голос. – 1925. – Ч.34. – С.4.
9. Франко І. Радикали і попи / І.Франко // Громадський голос. – 1925. – Ч.39. – С.4.
10. Духовенство і Україна // Громадський голос. – 1923. – Ч.7–8. – С.3.
11. Релігійне замішання на Волині // Громадський голос. – 1934. – Ч.21. – С.6.
12. М.С. 950–ліття християнства України / М.С. // Громадський голос. – 1938. – 2 липня. – С.2.
13. Пилипів І. Греко–Католицька Церква в суспільно–політичному житті Галичини (1918–1939) / І.Пилипів. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – 428 с.
14. Woliński J. Polska i Kościół Prawosławny Zarzys Historyczny / J.Woliński. – Lwow: Wydawnictwo zakładu narodowego im. Ossolinskich, 1936. – 214 s.
15. “Парохіяльна освіта” // Громадський голос. – 1931. – Ч.28. – С.2.
16. Зварич Д. Клир і громадські справи / Д.Зварич // Громадський голос. – 1931. – Ч.3. – С.2.

References

1. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyh ob'jednan' Ukraїny. – F.6. – Op.1. – Spr.94.
2. Lenin V. Socializm i religija / V.Lenin // Povne zibrannja

tvoriv. – K.: Polityvdav Ukraїny, 1970. – T.12. – 539 s.

3. Do sliv mytropolita Sheptyc'kogo // Pracja. – 1928. – 1 lypnja. – S.1.
4. Viz i pereviz. UPP i duhovenstvo // Pracja. – 1928. – 8 kvitnja. – S.1.
5. Jegreshij O. Jepyskop Grygorij Homyshyn: portret religijno–cerkovnogo i gromads'ko–politychnogo dijacha / O.Jegreshij. – Ivano–Frankivs'k: Nova zorja, 2006. – 168 s.
6. Hrystyjanstvo, chy Nazarukivstvo? // Pracja. – 1928. – 10 grudnja. – S.1.
7. Gej, do shkoly, shkoljari! // Pracja. – 1928. – 26 serpnja. – S.1.
8. Franko I. Radykaly i religija / I.Franko // Gromads'kyj gos. – 1925. – Ch.34. – S.4.
9. Franko I. Radykaly i popy / I.Franko // Gromads'kyj gos. – 1925. – Ch.39. – S.4.
10. Duhovenstvo i Ukraїna // Gromads'kyj gos. – 1923. – Ch.7–8. – S.3.
11. Religijne zamishannja na Volyni // Gromads'kyj gos. – 1934. – Ch.21. – S.6.
12. M.S. 950–littja hrystyjanstva Ukraїny / M.S. // Gromads'kyj gos. – 1938. – 2 lypnja. – S.2.
13. Pylypiv I. Greko–Katolyc'ka Cerkva v suspil'no–politychnomu zhytti Galychyny (1918–1939) / I.Pylypiv. – Ternopil': Ekonomichna dumka, 2011. – 428 s.
14. Woliński J. Polska i Kościół Prawosławny Zarzys Historyczny / J.Woliński. – Lwow: Wydawnictwo zakładu narodowego im. Ossolinskich, 1936. – 214 s.
15. “Parohijal'na osvita” // Gromads'kyj gos. – 1931. – Ch.28. – S.2.
16. Zvarych D. Klyr i gromads'ki spravy / D.Zvarych // Gromads'kyj gos. – 1931. – Ch.3. – S.2.

Begey I. I., candidate of political sciences, doktorant, associate professor of department of public disciplines of the Lviv institute of banking, University of banking of NBU (Ukraine, Lviv), oleg-muravskiy@ukr.net

Ukrainian left of Galychyna in intermilitary period XX–th: the church–religious aspects of activity

The analysed attitude of Ukrainian parties of the left aspiration (Communist party of East Galychyna, Communist party of Western Ukraine, Sel–Rob, Ukrainian social democratic party, Ukrainian radical party, Ukrainian socialistic–radical party, Ukrainian party of labour) toward the church–religious institutes of the Poland. In particular programmatic–ideological positions of the left parties are described in the field of church–religious, their attitude is certain toward the Greco–catholic and Catholic churches, politicians of government in relation to eradication of Orthodoxy on ethnically Ukrainian earth. It is well–proven that parties of socialistic spectrum (URP–USRP) negatively behaved to the church and clergy, however positively estimated the role of religion in life of man, while the communist flow of Ukrainian left (KPZU, Sel–Rob and other) distributed atheistic persuasions that were based on marxizm–leninism world view.

Keywords: Ukrainian left, church, religion, party, political program.

Begey И. И., кандидат политических наук, докторант, доцент кафедры общественных дисциплин Львовского института банковского дела, Университет банковского дела НБУ (Украина, Львов), oleg-muravskiy@ukr.net

Украинская левиза Галичины в междувоенный период XX века: церковно–религиозные аспекты деятельности

В историко–политологическом дискурсе проанализировано отношение украинских левых партий (Коммунистическая партия Восточной Галичины, Коммунистическая партия Западной Украины, Сель–Роб, Украинская социал–демократическая партия, Украинская радикальная партия, Украинская социалистически–радикальная партия, Украинская партия труда) к церковно–религиозным институтам Второй Речи Посполитой. В частности охарактеризовано программно–идейные положения левых партий в церковно–религиозной сфере, определено их отношение к Греко–католической и Римокатолической церквям, политики правительства относительно искоренения православия на этнически украинских землях. Доказано, что партии социалистического спектра (УРП–УСРП) негативно относились к церкви и духовенству, однако положительно оценивали роль религии в жизни человека, тогда как коммунистическое течение украинской левизы (КПЗУ, Сель–Роб и др.) распространяли атеистические убеждения, которые базировались на марксистско–ленинском мировоззрении.

Ключевые слова: украинские левые, церковь, религия, партия, политическая программа.

* * *